

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

УДК 37.013:378.091.3:355.279.5

DOI <https://doi.org/10.32782/2412-9208-2026-1-309-320>

**PEDAGOGICAL MODELING OF EDUCATIONAL PARTNERSHIP
REGARDING THE ADAPTATION OF MILITARY PERSONNEL –
EDUCATION SEEKERS DURING THEIR STUDIES IN EDUCATIONAL
INSTITUTIONS**

**ПЕДАГОГІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТЬОГО ПАРТНЕРСТВА
ЩОДО АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – ЗДОБУВАЧІВ
ОСВІТИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Andrii ZINCHENKO,

Postgraduate Student,

Kyryvi Rih State Pedagogical
University

54, Universytetskyi Ave., Kyryvi Rih,
50086, Ukraine

Андрій ЗІНЧЕНКО,

здобувач ступеня доктора

філософії,

Криворізький державний
педагогічний університет

просп. Університетський, 54,
м. Кривий Ріг, 50086, Україна

svzi@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-5369-7329>

Larysa SAVCHENKO,

Doctor of Pedagogical Sciences,

Professor at the Departmen of
Technological and Professional

Education,

Kyryvi Rih State Pedagogical
University

54, Universytetskyi Ave., Kyryvi Rih,
50086, Ukraine

Лариса САВЧЕНКО,

доктор педагогічних наук,

професор кафедри технологічної
та професійної освіти,

Криворізький державний
педагогічний університет

просп. Університетський, 54,
м. Кривий Ріг, 50086, Україна

larisasavcenko506@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4246-3228>

Svitlana ZINCHENKO

Doctor of Philosophy in Pedagogy,
Associate Professor at the
Department of Theory,
Technology and Automation of
Metallurgical Processes,
Nikopol faculty of the Ukrainian
State University of Science and
Technologies
18, Trubnikov Ave., Nikopol, 53120,
Ukraine

Світлана ЗІНЧЕНКО,

доктор філософії з педагогіки,
доцент кафедри теорії, технології
та автоматизації металургійних
процесів,
Нікопольський факультет
Українського державного
університету науки і технологій
просп. Трубників, 18, м. Нікополь,
53120, Україна

svzi@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-1242-2414>

ABSTRACT

The article theoretically substantiates and reveals the essence of the concept of "pedagogical modeling of educational partnership for the adaptation of military personnel". The training of military personnel in higher education institutions is considered as a specific form of social and professional adaptation, where the educational environment is a key factor influencing the personality. Based on the analysis of scientific approaches (systemic, axiological, acmeological, etc.), the main properties of pedagogical modeling are identified: universality, innovation and technologicality. The work systematizes the views of leading domestic and foreign scientists on the essence of the phenomenon of "modeling" and "model", and their classification is carried out according to functional purpose (prognostic, conceptual, instrumental models). It has been determined that pedagogical modeling of educational partnership for the adaptation of military personnel is a scientific and pedagogical method of designing a holistic system of interaction between subjects of the educational process (servicemen-applicants, teachers and educational institution), which is aimed at creating specific conditions of the educational environment for the successful entry of combatants into the civilian educational sphere, their mastery of new social roles and professional competencies through simulation of future activities and prediction of learning outcomes. Particular attention is paid to the structure of the modeling process, which includes stages from the formulation of the problem to the transfer of the acquired knowledge to the real educational process. It was determined that the effectiveness of military personnel adaptation directly depends on the level of educational partnership, the qualifications of the scientific and pedagogical staff, and the creation of a professionally oriented learning environment.

Key words: *pedagogical modeling, model, educational partnership, military personnel adaptation, learning environment, education seekers, pedagogical design.*

Вступ. У контексті повномасштабної російсько-української війни, що триває з 2022 року, проблема реабілітації та адаптації військово-службовців-здобувачів освіти набуває критичної актуальності. За даними Міністерства оборони України станом на 2026 рік, понад 500 тис. демо-

білізованих військових повертаються до цивільного життя, з них значна частка (близько 30%) зазнала поранень, ПТСР (посттравматичний стресовий розлад) чи інших психофізичних травм, що ускладнює їхнє повернення до навчання у закладах освіти. Ці особи часто стикаються з непристосованим освітнім середовищем: відсутністю індивідуальних траєкторій, психологічної підтримки та партнерських мереж, що призводить до високого рівня відсіву (до 40% за статистикою 2024–2025 рр.). Педагогічне моделювання освітнього партнерства – між ЗВО, громадськими організаціями, ветеранськими центрами та державними структурами – стає ключовим інструментом для створення інклюзивних умов адаптації, сприяючи не лише відновленню, а й трансформації цих осіб у конкурентоспроможних фахівців.

Вирішення цієї проблеми має стратегічне значення для українського суспільства: сприяє відновленню людського капіталу, зниженню соціальної напруги та інтеграції ветеранів у післявоєнну економіку. У сучасній українській педагогіці це визнано одним із пріоритетних завдань, закріплених у Національній стратегії реабілітації ветеранів (2025) та Концепції розвитку вищої освіти до 2030 року, де навчання позиціонується як основний шлях здобуття вищої освіти чи нової спеціальності через моделювання партнерських екосистем.

Аналіз останніх досліджень. Великий внесок у дослідження адаптації військовослужбовців внесли такі вчені, як: І. Автушенко, Т. Вдовиченко, М. Горліченко, В. Кислий, В. Крижна, В. Невмержицький, О. Сафін, О. Царьов.

Проблеми педагогічного моделювання в освіті знайшли відображення у працях науковців В. Олійника, В. Семиченко, О. Антонової, О. Дубасенюк, С. Вітвицької, Т. Сорочан та ін. Метод моделювання у процесі підготовки майбутніх фахівців досліджувався О. Ярошинською, Дж. Гібсоном, В. Ясвіним, В. Рубцовим та ін. Питанням моделювання як методом та інструментом займалися О. Березюк, О. Власенко, В. Міхеев, І. Осадчий та інші.

Теоретичний аналіз наукових джерел засвідчує, що теоретико-практичні аспекти педагогічного моделювання освітнього партнерства щодо адаптації військовослужбовців під час навчання у закладах освіти досліджені недостатньо.

Мета статті – проаналізувати змістові і функціональні аспекти процесу педагогічного моделювання освітнього партнерства щодо адаптації військовослужбовців-здобувачів освіти під час навчання у закладах освіти, вивчити та проаналізувати моделі системи організації освітнього партнерства, що є умовою покращення адаптації студентів-військовослужбовців.

Методи та методики дослідження. У процесі дослідження використано комплекс методів, емпіричні: анкетування, моніторинг, спостереження та узагальнення. Теоретичні методи включають аналіз наукової

літератури (для вивчення моделей освітнього партнерства), синтез (для узагальнення компонентів педагогічної моделі), систематизацію (диференціація етапів педагогічного проекту, функцій моделі) та моделювання (конструювання системи організації партнерства ЗВО – ветеранські центри–громадські організації). Методика передбачає три етапи: 1) діагностика проблем адаптації; 2) моделювання партнерської мережі (ролі суб'єктів, інструменти); 3) апробація через педагогічний проект (індивідуальні траєкторії навчання з психологічною підтримкою).

Результати та дискусії. Навчання військовослужбовців-здобувачів освіти у закладах освіти вважаємо як специфічні умови адаптації, а навчальне середовище – комплекс засобів навчальної роботи, який впливає на військовослужбовців під час навчання.

На думку вітчизняних та закордонних дослідників, поняття «модель» і «моделювання» є важливими і складними інструментами для педагогіки.

Моделювання, як науково-педагогічний метод, на думку науковців Хрикова Є. та Косянчука С. має такі властивості:

1) практична реалізація моделі організації освітнього партнерства в умовах закладу освіти;

2) універсальність, наукова новизна, відкритість, ефективність, інноваційність, реальність; самобутність, технологічність, повнота, доцільність, аксіологічність [3, 15].

Використовуються науково-методологічні підходи: системний, технологічний, аксіологічний, акмеологічний, особистісно-діяльнісний, професіографічний.

У моделюванні, як науково-педагогічному методі, виконуються загальнонаукові принципи: єдність теорії та практики, індивідуалізація, мобільність, інтеграція, універсальність; метод, який створений на компонентах універсального характеру: результативному, процесуальному, мотиваційному, когнітивному, особистісному.

Згодні з науковцем Шумигорою Л., що графічне або описове відображення об'єктів називається моделями, а процес їх створення – моделюванням [16].

На нашу думку, щодо аналізу результатів наукових означень поняття «моделі», стверджуємо:

1) у широкому значенні, що «модель» є система, що реалізується, відображаючи об'єкт дослідження;

2) у вузькому значенні, що «модель» є зображенням певного явища за допомогою більш зрозумілого і вивченого;

3) що «модель» є схемою процесу, що використовується.

Модель несе функцію прогнозування, планування майбутньої діяльності професорсько-викладацького складу у закладі освіти.

Розглянемо сутність феномену «моделювання» різними науковцями.

Таблиця 1

Сутність феномену «моделювання»

1	2
Павлютенков Є.	«Процес моделювання – це відтворення характеристик одного об'єкта на іншому, спеціально створеному для їх вивчення. Модель має декілька застосувань: по-перше, вона чітко визначає компоненти, які складають систему, по-друге, схематично подає зв'язки між компонентами, по-третє, модель генерує і породжує питання, стає інструментом для порівняльного вивчення різних галузей явища, процесу» [9, с. 1]
Набока Б.	«Моделювання є специфічним методом проектування у прийнятті управлінських рішень, спрямованих на запровадження сучасних технологій у навчальний процес та застосування інноваційних методів управління.» [7, с. 208]
Столяренко О.	«Метод пізнавальної й управлінської діяльності, котрий дозволяє адекватно й цілісно відобразити в модельних уявленнях сутність, найважливіші якості й компоненти системи.» [14, с. 11] «Змодельована система дозволяє отримати інформацію про її минулий, теперішній і майбутній стан, можливості та умови побудови, функціонування й розвитку» [14, с. 11]
Опачко М.	Моделювання підготовки «передбачає застосування системного підходу: з одного боку – це побудова нормативної моделі майбутньої професійної діяльності фахівця (модель фахівців), з іншого – це побудова моделі підготовки, в якості якої постає зміст освіти» [8, с.4]
Сабатовська І.	Узагальнена модель діяльності фахівця складатиметься із мети, функцій виконання, результатів підготовки, значущих його якостей, навичок управлінських рішень у нестандартних ситуаціях. [11, с. 78]
Бекирова А. Р.	«Педагогічна модель – це мислене уявлення або матеріально реалізована система педагогічного процесу, явища, яка адекватно відображає досліджуваний предмет педагогічної дійсності...» [1, с. 29]
Шумигора Л.	«Під поняттям «моделювання» розуміємо процес створення опису системи, складовим якої є процес, тобто сукупність взаємопов'язаних і взаємодоповнювальних видів діяльності, що дає змогу представляти й описувати повний спектр процесів закладу вищої освіти на будь-якому рівні деталізації, забезпечувати точний опис змодельованих об'єктів, оптимізувати взаємодію та взаєморозуміння між суб'єктами, які проектують освітній процес так» [16, с. 10]

Продовження таблиці 1

1	2
Лопатьєв А.	«Моделювання визначається як метод опосередкованого пізнання за допомогою штучних або природних систем, які зберігають деякі особливості об'єкта дослідження, що дає можливість представляти цей об'єкт у певних відношеннях та отримувати про нього нові знання.» [5, с. 6]
Литвин А., Руденко Л.	«... моделювання сприяє отриманню нових знань, всебічному аналізу змодельованого явища чи процесу, дозволяє робити певні висновки та узагальнення. Отже, модель – мисленна система, що імітує чи відображає певні властивості, ознаки, характеристики об'єкта дослідження, принципи його внутрішньої організації чи функціонування і презентується у вигляді форми, притаманної певній практиці» [6, с. 44].
Кустинський О.	Виокремлює два інтегровані типи моделей: модель підготовки фахівця й модель діяльності фахівця [4, с. 241].

На думку Т. Гуменюк, «у теорії педагогічного проектування виділяють:

- прогностичну модель для оптимального розподілу ресурсів і конкретизації цілей;
- концептуальну модель, засновану на інформаційній базі даних і програми дій;
- інструментальну модель, за допомогою яких можна підготувати засоби виконання;
- модель моніторингу – для створення механізмів зворотного зв'язку та способів коригування можливих відхилень від запланованих результатів;
- рефлексивну модель, яка створюється для вироблення рішень у випадку виникнення несподіваних і непередбачуваних ситуацій» [2, с. 67].

Педагогічне моделювання освітнього партнерства щодо адаптації показує, що якість підготовки студентів-військовослужбовців безпосередньо залежить від кваліфікації науково-педагогічних кадрів, рівня навчально-методичного забезпечення; результативність навчання залежить від рівня підготовки викладача.

Моделювання здебільшого трактується через розуміння моделі, у якій відтворюються найбільш важливі компоненти, властивості досліджуваних систем та процесів, що дає можливість адекватно оцінювати їх, прогнозувати перспективи розвитку і здійснювати управління.

На думку науковця М. Опачко, у моделюванні освітнього процесу, необхідно враховувати, що:

- кожна наукова дисципліна вивчається студентами в її динаміці;
- необхідним є зв'язок освітнього процесу з найновішими науковими дослідженнями;

– оптимальним має бути обсяг самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів;

– освітній процес має бути професійно-орієнтованим [8, с. 35].

Згодні з вченими О. Дубасенюк, А. Іванченко, що розробили структуру процесу моделювання, яка складається з:

– постановки завдання;

– створення або вибір моделі;

– дослідження моделі;

– перенесення знань з моделі на оригінал [10, с. 40].

Науковці О. Спірін, А. Яцишин, С. Іванова та ін. запропонували етапи педагогічного моделювання:

1. Постановка проблеми побудови моделі та визначення функції об'єкта.

2. Визначення компонентів моделі та методики діагностики їх ефективного функціонування.

3. Диференціація компонентів моделі (діагностика та виокремлення компонентів, взаємозв'язок, розробка моделей) [13].

Отже, педагогічне моделювання освітнього партнерства щодо адаптації військовослужбовців – це науково-педагогічний метод проєктування цілісної системи взаємодії між суб'єктами освітнього процесу (військовослужбовцями-здобувачами, викладачами та закладом освіти), що спрямований на створення специфічних умов навчального середовища для успішного входження комбатантів у цивільну освітню сферу, засвоєння ними нових соціальних ролей та професійних компетенцій через імітацію майбутньої діяльності та прогнозування результатів навчання.

Надамо приклад заходів, що здійснюються під час педагогічного моделювання адаптації студентів-військовослужбовців у закладах вищої освіти.

Аналіз публікацій та практичний досвід надав можливості виокремити ключові аспекти моделювання, які структурують цей процесу:

1. Властивості та принципи моделі. Модель освітнього партнерства для військовослужбовців має бути: Динамічною: враховувати специфіку адаптації в реальному часі. Інтегрованою: поєднувати теорію з практикою професійної реабілітації. Аксиологічною: базуватися на цінностях особистості, яка має бойовий досвід.

2. Структурні компоненти моделювання. Спираючись на досвід науковців, модель будується на таких рівнях:

– Мотиваційний: формування готовності до навчання.

– Когнітивний: засвоєння системи знань у специфічних умовах.

– Особистісний: трансформація ідентичності з «воїна» на «фахівця».

– Процесуальний: безпосередня організація партнерської взаємодії.

Таким чином, педагогічне моделювання в даному контексті виступає не просто як схема, а як інструмент управління перехідним періодом

Таблиця 2

Заходи щодо організації педагогічного моделювання освітнього партнерства з метою формування творчого, згуртованого колективу здобувачів освіти – військовослужбовців НФ УДУНТ

№	Напрямок роботи	Зміст роботи
1	2	3
1.	Заходи щодо поліпшення фахової, методичної підготовки, організації роботи з професорсько-викладацьким складом	Вхідну установочну сесію присвятити навчанню студентів-військовослужбовців технології роботи з навчальними посібниками, науково-методичною літературою, навичкам роботи у інформаційному середовищі Коригування навчальних планів та програм з урахуванням різних категорій студентів-військовослужбовців (у залежності від освіти і терміна навчання). Створення навчально-виховної-виробничої комісії (НВВК) Нікопольського факультету УДУНТ Впровадження новітніх інформаційних технологій у навчання, використовуючи передовий закордонний досвід закладів освіти.
2.	Заходи щодо впровадження наукової організації праці, поліпшення умов праці професорсько-викладацького складу	Встановити на факультеті «Єдиний день студента-військовослужбовця» протягом якого студенти можуть отримувати необхідну консультацію за навчальними дисциплінами. Створити редакційно-видавничий сектор на допомогу викладачам по створюванню навчально-методичних комплексів методичних посібників, навчальних фільмів тощо. Введення додаткових курсів з вивчення: англійської мови, вищої математики з використанням інформаційним технологій та інше.
3.	Заходи щодо згуртування педколективу і студентів-військовослужбовців НФ УДУНТ	Оформлення постійно діючого інформаційного стенду «Студенти-військовослужбовці НФ УДУНТ». Систематично проводити науково-методичні конференції, семінари, для студентів-військовослужбовців і викладачів разом з роботодавцями. Вивчити та узагальнити кращий педагогічний досвід викладачів НФ УДУНТ, які працюють зі студентами-військовослужбовцями.
4.	Заходи щодо створення доброзичливої атмосфери, належного емоційного, психологічного настрою, зміцнення трудової дисципліни.	Створити Раду студентів-військовослужбовців НФ УДУНТ та скласти план її роботи. Організація роботи електронного банку даних студентів-військовослужбовців. Щосеместрово проводити виробничі наради за підсумками контрольних модулів навчальних дисциплін. Щорічно заслуховувати звіти про діяльність Ради студентів-військовослужбовців на засіданні Вченої ради НФ УДУНТ.

Продовження таблиці 2

1	2	3
5	Заходи щодо проведенні систематичної роботи по залученню на навчання кращих робітників-військово-службовців, які не мають фахової освіти.	Тестування, анкетування робітників-військово-службовців щодо професійної орієнтації
6	Заходи щодо укріплення зв'язків з родинами студентів-військово-службовців	Проведення тестування за темою «Берегиня роду людського», «Щаслива родина – багата Україна».

військовослужбовця. Воно дозволяє перенести акцент з чистого «навчання» на «партнерство», де викладач виступає фасилітатором адаптаційного процесу, а навчальне середовище – безпечним простором для соціалізації.

Результативність такої моделі безпосередньо залежить від кваліфікації викладача, який має розуміти психологію військовослужбовця та вміти поєднувати освітній процес із професійно-орієнтованим підходом.

Висновки. Педагогічне моделювання освітнього партнерства щодо адаптації військовослужбовців-здобувачів освіти під час навчання у закладах освіти набуває нових змістів і форм у контексті освіти. У статті наведено порівняльна характеристика означень науковцями питань «педагогічне моделювання», «модель». Застосування педагогічного моделювання дає змогу прогнозувати наступний розвиток педагогічної системи та уможливорює проєктування адаптації військовослужбовців-здобувачів освіти на досягнення запланованих показників навчання, забезпечує впровадження та ефективну реалізацію інноваційних технологій, що є основним фактором підвищення ефективності всіх складових роботи закладів освіти, покращує якість підготовки випускників. Для повноцінної адаптації військовослужбовців необхідно враховувати ієрархію моделей: тип моделі її функція в адаптації військовослужбовців. Прогностична – конкретизація цілей навчання після демобілізації.

Інструментальна – навчально-методичне забезпечення, адаптоване під потреби ветеранів. Рефлексивна – коригування навчання у випадку виникнення ПТСР або інших бар'єрів. Моніторингова – зворотний зв'язок щодо успішності процесу адаптації

Подальшими напрямками нашої роботи вбачаємо у педагогічному моделюванні щодо адаптації студентів-військовослужбовців може бути формування моделі освітнього партнерства у структурах різного рівня освіти.

Література

1. Бекирова А. Р. Педагогічне моделювання процесу формування професійної суб'єктності майбутніх учителів початкових класів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : науковий журнал. Педагогічні науки*. 2017. № 2 (88). С. 28–38.
2. Гуменюк Т. Б. Моделювання в педагогічній діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 13 : Проблеми трудової та професійної підготовки*. 2010. № 7. С. 66–71.
3. Косянчук С. В. Моделювання в педагогіці. *Енциклопедія освіти / Нац. акад. пед. Наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень: 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 583–584.*
4. Кустинський О. В. Модель спеціальної підготовки майбутніх офіцерів запасу. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Київ : ВІКНУ, 2010. Вип. № 26. С. 239–245.
5. Лопатьєв А. О. Моделювання як методологія пізнання. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2007. № 8. С. 4–10.
6. Моделювання педагогічного процесу та психологічного супроводу підготовки фахівців ризиконебезпечних та інших професій : монографія / за ред. М. С. Коваля, А. В. Литвина. Львів : ЛДУБЖД, 2023. 396 с
7. Набока Б. С. Сутність та зміст моделювання в управлінні загальною середньою освітою: національний та світовий досвід. *Наукові записки КДПУ. Серія : Педагогічні науки*. 2011. Вип. 101. С. 196–208.
8. Опачко М. В. Моделювання професійної підготовки та діяльності : навчально-методичний посібник. Ужгород : УжНУ, 2016. 86 с.
9. Павлютенков Є. М. Моделювання педагогічних процесів. *Управління школою*. 2007. № 10. С. 2–19
10. Практикум з педагогіки : навч. посіб. / за заг. ред. Дубасенюк О. А., Іванченко А. В. Житомир : ЖДПУ, 2002. 483 с
11. Сабатовська І. С., Кайдалова Л. Г. Моделювання діяльності фахівця : навч. посіб. Харків : Вид-во НФаУ, 2014. 180 с.
12. Савченко Л., Саф'ян К. Розробка та впровадження педагогічних проєктів з використанням креативних технологій. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2025. № 1 (29) , С. 230–240.
13. Спірін О. М., Яцишин А. В., Іванова С. М., Кільченко А. В., Лупаренко Л. А. Модель інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017 № 3(59) С. 134–154.
14. Столяренко О. В. Моделювання педагогічної діяльності у підготовці фахівця : навч.-метод. посіб. Вінниця : ТОВ "Німан-ЛТД", 2015. 196 с.
15. Хриков Є. М. Методологія педагогічного дослідження : монографія. Харків, 2018. 294 с.

16. Шумигора Л. Моделювання освітнього середовища університету: теоретичний аспект. *Педагогічний процес: теорія і практика. Серія : Педагогіка*. 2019, № 3–4. С. 66–67.

References

1. Bekyrova, A. R. (2017). Pedahohichne modeliuвання protsesu formuvannya profesiinoi subiektnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Pedagogical modeling of the process of forming professional subjectivity of future primary school teachers]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka : naukovyi zhurnal. Pedahohichni nauky*. 28–38 [in Ukrainian].
2. Humeniuk, T. B. (2010). Modeliuвання v pedahohichnii diialnosti. [Modeling in pedagogical activity]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seria 13 : Problemy trudovoї ta profesiinoї pidhotovky*, 66–71. [in Ukrainian].
3. Kosianchuk, S. V. (2021). Modeliuвання v pedahohiti [Modeling in pedagogy]. In V. H. Kremen (Ed.) *Encyclopedia of Education*, (pp. 583–584). Kyiv: Yurinkom Inter. [in Ukrainian].
4. Kustynskyi, O. V. (2010). Model spetsialnoi pidhotovky maibutnikh ofitseriv zapasu [Model of special training for future reserve officers]. *Collection of scientific works of the Military Institute of Kyiv National Taras Shevchenko University*. Kyiv : VIKNU. 239–245. [in Ukrainian].
5. Lopatiev, A. O. (2007). Modeliuвання yak metodolohiia piznannya [Modeling as a methodology of cognition]. *Teoriia ta metodyka fizychnoho vykhovannia*. 4–10. [in Ukrainian].
6. Koval, M. S., Lytvyna, A. V. (2023). Modeliuвання pedahohichnoho protsesu ta psykholohichnoho suprovodu pidhotovky fakhivtsiv ryzkykonebezpechnykh ta inshykh profesii : monohrafiia [Modeling the pedagogical process and psychological support for the training of specialists in risky and other professions: monograph]. Lviv : LDUBZhD, 2023. [in Ukrainian].
7. Naboka, B. S. (2011). Sutnist ta zmist modeliuвання v upravlinni zahalnoi serednoiu osvitoiu: natsionalnyi ta svitovyi dosvid [The essence and content of modeling in the management of general secondary education: national and world experience]. *Naukovi zapysky KDPU. Seria: Pedahohichni nauky*. 196–208. [in Ukrainian].
8. Opachko, M. V. (2016). Modeliuвання profesiinoї pidhotovky ta diialnosti : navchalno-metodychnyi posibnyk [Modeling professional training and activities]. Uzhorod : UzNU. [in Ukrainian].
9. Pavliutenkov, Ye. M. (2007). Modeliuвання pedahohichnykh protsesiv [Modeling pedagogical processes]. *School management*. 2–19 [in Ukrainian].
10. Dubaseniuk, O. A., Ivanchenko, A. V. (2002). Praktykum z pedahohiky [Pedagogy workshop]. Zhytomyr : ZhDPU, 2002. [in Ukrainian].
11. Sabatovska, I. S., Kaidalova, L. H. (2014). Modeliuвання diialnosti fakhivtsia [Modeling the activities of a specialist]. Kharkiv : NFaU. [in Ukrainian].
12. Savchenko, L., Safian, K. (2025). Rozrobka ta vprovadzhennia pedahohichnykh proiektiv z vykorystanniam kreatyvnykh tekhnolohii [Development and implementation of pedagogical projects using creative technologies]. *Alfred Nobel University Journal of Pedagogy and Psychology*. 230–240. [in Ukrainian].
13. Spirin, O. M., Yatsyshyn, A. V., Ivanova, S. M., Kilchenko, A. V., Luparenko, L. A. (2017). Model informatsiino-analitychnoi pidtrymky pedahohichnykh doslidzhenn na osnovi elektronnykh system vidkrytoho dostupu [Model of information and analytical support for pedagogical research based on electronic open access systems]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. 134–154. [in Ukrainian].
14. Stoliarenko, O. V. (2015) Modeliuвання pedahohichnoi diialnosti u pidhotovtsia fakhivtsia [Modeling pedagogical activity in specialist training]. Vinnytsia : TOV "Niman-LTD" [in Ukrainian].
15. Khrykov, Ye. M. (2018). Metodolohiia pedahohichnoho doslidzhennia : monohrafiia [Methodology of pedagogical research: monograph]. Kharkiv [in Ukrainian].

16. Shumyhora, L. (2019). Modeliuvannia osvithnoho seredovyshcha universytetu: teoretychnyi aspekt [Modeling the university educational environment: theoretical aspect] *Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka. Seria : Pedahohika*. 66–67. [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто проблему реабілітації та адаптації військовослужбовців – здобувачів освіти, що набуває критичної актуальності. Теоретично обґрунтовано та розкрито сутність поняття «педагогічне моделювання освітнього партнерства щодо адаптації військовослужбовців». Розглянуто навчання військовослужбовців у закладах вищої освіти як специфічну форму соціальної та професійної адаптації, де навчальне середовище виступає ключовим чинником впливу на особистість. На основі аналізу наукових підходів (системного, аксіологічного, акмеологічного та ін.) виокремлено основні властивості педагогічного моделювання: універсальність, інноваційність та технологічність. У роботі систематизовано погляди провідних вітчизняних та зарубіжних науковців на сутність феноменів «моделювання» та «модель», проведено їхню класифікацію за функціональним призначенням (прогностичні, концептуальні, інструментальні моделі). Визначено, що педагогічне моделювання освітнього партнерства щодо адаптації військовослужбовців – це науково-педагогічний метод проектування цілісної системи взаємодії між суб'єктами освітнього процесу (військовослужбовцями-здобувачами, викладачами та закладом освіти), що спрямований на створення специфічних умов навчального середовища для успішного входження комбатантів у цивільну освітню сферу, засвоєння ними нових соціальних ролей та професійних компетенцій через імітацію майбутньої діяльності та прогнозування результатів навчання.

Особливу увагу приділено структурі процесу моделювання, що включає етапи від постановки проблеми до перенесення отриманих знань на реальний освітній процес. Визначено, що ефективність адаптації військовослужбовців безпосередньо залежить від рівня освітнього партнерства, кваліфікації науково-педагогічного складу та створення професійно-орієнтованого навчального середовища.

Ключові слова: педагогічне моделювання, модель, освітнє партнерство, адаптація військовослужбовців, навчальне середовище, здобувачі освіти, педагогічне проектування.



Дата першого надходження статті до видання: 27.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.05.2026